

Рецензия

На дисертационен труд на тема: „Модел на управление на футболна академия“ с автор Антонио Великов за придобиване на ОНС „Доктор“, област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.6. Спорт , докторска програма „Теория и методология на спортната наука“

Научен ръководител : доц. Арахангел Гигов, доктор

Темата, която докторанта Антонио Великов е развил и изследвал е важна и недостатъчно проучена съобразно целенасочената практическа работа с подрастващи футболисти в съвременните футболни академии. Авторът прави опит да разработи модел за управление на футболна академия в национален мащаб, като с това се повиши качеството на процеса за спортна подготовка.

Дисертационният труд е с обем от 124 печатни страници. В него са включени и 47 фигури и 21 таблици. В приложение (стр.125-129) е представена анкетна карта, модел за управление на футболна академия и примерно интервю с експерти - ръководители в ДЮФ.

В структурно отношение дисертационната разработка е построена съобразно стандартните изисквания и включва: въведение, четири основни глави, литературна справка и приложения. За подготовката на първа глава „Теоретична постановка на проблема“ са проучени и анализирани 62 литературни източника (51 на кирилица и 11 на латиница) и 37 интернет сайта .

Авторът е реализирал коректно с цитирания и обобщения теоретико-приложния опит на български и чужди автори. Обективно се посочва, че процесът във футболните академии е многостранен и свързан не само с обучителната, тренировъчна и състезателна дейност, а и с мениджмънта, финансите, трансферите, контакти с държавни и общински структури, медицинско и научно осигуряване и други. В тази част от труда е отделено значително място с конкретно проучване на фактология за водещи футболни академии в Европа и Р.България.

Във Великобритания е представена информация за Манчестър Юнайтед. Академията на този клуб притежава модерна материало-техническа база за различните възрасти, голямо финансиране, спонсорски договори, осигуряване на образование на младите футболисти, квалифициран треньорски състав, психолози, анализатори, медицински специалисти и скаути на фиг.1 е представена структурата на академията на Манчестър Юнайтед. С подобни факти и експертиза са обобщени структурите на Челси, Ливърпул и Арсенал.

За Испания е дадена структура и акцентите в практическата работа с подрастващите футболисти в Реал Мадрид. Не случайно Академията носи името „Фабрика“. Посочени са и впечатляващи суми от продажбата на собствени играчи. За академията на Барселона изследване сочи, че този клуб има най-много играчи, реализирани в първия отбор от собствени юноши. Подробно представена е структурата на Атлетико Билбао.

В Германия една от водещите е академията на Байерн Мюнхен. Изградена е впечатляваща теренна база, фитнес център, учебна база, общежитие, медицински и рехабилитационен център и други. Сериозен треньорски и скаутски състав работи с основна цел създаване на професионални футболисти. С най-високата оценка в Германия са и академиите на Борусия Дортмунд и Кьолн.

Характерно за Франция е функционирането на 14 държавни академии, една от които е в Клерфонтен в Париж. Младите футболисти учат и се готвят през седмицата в тях и играят от различни клубове в първенствата

Дадени са факти и добри примери за целите и постиженията и на академиите на Ювентус-Торино и Аякс Амстердам, ПАОК-Солун, Цървена звезда-Белград, Динамо Загреб, ФК Галатасарай-Истанбул и ФК Стяуа-Букорещ.

Тази част от труда е много ценна и информативна за спецификите във визията, структурата и методико-практическите насоки на водещите европейски футболни клубове.

Футболните академии в България на Лудогорец, ЦСКА и Левски като цяло имат изградени структури с кадрови състав съобразно добрите европейски примери. За отделните академии според нас съществуват следните различия и проблеми:

- ✓ Лудогорец има отлична материална база, финансови възможности и тренировъчни кадри. За съжаление в годините назад нямат и отделни примери на собствени футболисти наложени в професионалния отбор. Дава се приоритет на чуждестранни футболисти.
- ✓ Левски ползва три тренировъчни терена заедно с професионалния отбор, което е крайно недостатъчно. Независимо от това значителен брой млади играчи се състезават за други професионални клубове. Тук приоритет в последните години се дава на чужденци.
- ✓ ЦСКА в последните години сериозно строи нов представителен стадион, обновява базата в Панчарево и строи нова база в рамките на София. Перспективни млади играчи се насочват към други клубове и тук се дава приоритет на чужденците и има много примери на погрешни решения при трансферите.

Както е известно за настоящата година БФС взе решение в ЕФБЕТ лига в срещите отборите да имат минимум 4 български футболисти на терена. Клубовете Лудогорец, Левски, ЦСКА, ЦСКА 1948 и Берое не спазват това правило и не получават 400 хиляди лв., разпределяни между останалите. Очакват се решения с допълнителен приоритет на български футболисти на терена.

В дисертационния труд се анализират и изискванията, задачите и компетенциите на управленските кадри. Отбелязва се, че при липса на резултати се сменят тренировъчните ръководства, а ръководителите на позициите, технически директор, спортен директор, ръководител на скаутското звено и директор на академията и ДЮШ запазват своите места, като някои от тях нямат нужния образователен ценз. В раздел „Футболна академия – функции и механизми на работа“ докторантът Антоnio Великов определя основните цели и изисквания за подготовката и реализацията на играчи за професионалния футбол, за квалифицирани тренировъчни и други кадри, за собствена тренировъчна база и широк набор на допълнителните

пособия, финансово осигуряване и методическо-практическа визия в процеса на спортната подготовка.

Авторът обобщено счита, че на този етап във футболната система на Р.България няма реално работеща футболна школа или академия. Изразено това лично становище на Антонио Великов е в основата на формулираната работна хипотеза за прилагане на единен модел за управление на футболна академия за да може да се осигури по-висока ефективност на функциониране и резултати.

Основната цел е формулирана ясно и точно и пряко е свързана с хипотезата. Изведени са и пет основни задачи.

Предмет на изследването са структурата и функционалността на 8 ДЮШ, като 3 от тях са в първа и 3 във втора лига.

Проведена е и анкета със 110 треньори. Използвани са 7 научни метода. Дисертационния труд е разработен в периода ноември 2022 до юли 2025 в пет етапа.

Проведеното анкетно проучване със 110 треньори дава възможност за анализ на спецификата и качеството на работата в ДЮШ. Като цяло основна част от анкетиранияте притежават А, В и С-УЕФА лицензи с 10 и над 10 години треньорски опит. Относно въпроса за материална база 45% считат, че тя е достатъчна! В същото време 80,9% посочват, че разделят терен с друг колега. Относно въпроса за ползване на единна методика в клуба близо 60% отговарят отрицателно. Голяма част от треньорите 95 или 86,4% са убедени, че трябва да се работи по единна методика. Като правило 91,8% треньори заявяват, че децата плащат месечни такси. Само 21,8% от треньорите посочват, че в тренировъчния процес има помощник-треньор, което влияе пряко положително на практическата работа.

Следващия въпрос за наличната теренна база за различните формати футбол – 5,7,9 показва, че в 60,2 % има терени за всички варианти, вероятно и за футбол 11. Треньорите в 55,5% имат почивен ден през седмицата, а другите 44,5% нямат. Значителна част от анкетиранияте 74% изпълняват и други служебни ангажименти извън треньорските.

Контролът и оценката на степента на подготовка е важен критерий за работата на ДЮШ. Почти половината от анкетирания са отбелязали, че два пъти в годината провеждат тестирания, а 26,2% т.е. $\frac{1}{4}$ не провеждат! Спортния подбор се извършва главно от треньорите - 79,3%. Те определят и заетостта си в клуба като прекалена 15,4% и голяма 44,3%. Относно заплащането като цяло 37,2% от треньорите са доволни и 62,8% дават негативна оценка за размера на възнагражденията.

Докторантът Антонио Великов е провел редица интервюта с ръководители в посочените футболни клубове. Те са били запознати с изготвения теоретичен модел за управление на футболна академия. Отговорили са на 10 основни въпроса. Обобщено дават добра оценка за представения модел за управление и има необходимите позиции да функционира. Отбелязва се основен проблем с финансовите възможности и липсата на психолози, кинезитерапевти, диетолози, учители, администратори и др. Категорично се отбелязва, че Държавата трябва да финасира ДЮШ.

Да се контролират солидарните плащания от УЕФА към клубовете, да се разходват за ДЮШ. БФС да въведе реална категоризация на клубовете и съответния размер на финансовата помощ за ДЮШ и ролята на общинските власти и дарителите.

Обобщено на база становищата на експертите-ръководители са изведени различията между футболните школи и академиите. Разнопосочни са изявленията на интервюираните за подготовката и организацията с подрастващи за професионалния футбол, за наличието на сателитен отбор, за месечните такси в академиите и школите.

Следва да отбележим, че проведената анкета с треньорите и интервютата със спортните ръководители дава ценна информация, анализ и обобщения за реалната практика и има своя принос.

Докторантът Антонио Великов е използвал и SWOT-анализ и предлага 3 варианта за планиране и реализация на целите и задачите в работата /оптимистичен, реалистичен и песимистичен/.

Това съобразено с основни фактори, различия и дадености и обективно би подпомогнало отделните клубове в осигуряването и развитието на футболна академия. В унисон с това е преставен модел /структура/ на управление на футболна академия /фиг. 47/. Дават се и допълнителни указания за реализация на модела и съпътстващите рискове в този процес.

Тази част от труда със SWOT-анализа с трите варианта за организация и управление в ДЮШ, структурата и експерименталния модел за реализация на футболна академия и експертните насоки за прилагане на модела е с основен принос за практиката и имат своята достоверност и актуалност.

Направените изводи и препоръки са вследствие на направените проучания, изследвания, резултати, обективни обобщения и имат приложна полезност за практическата работа с подрастващи футболисти.

С докторантът Антонио Великов нямаме съвместни публикации. Авторефератът реално отразява представения дисертационен труд и отговаря на изискванията. Ан.Великов е реализирал три публикации по темата на дисертационния труд.

Заключение:

Представеният дисертационен труд отговаря на общите изисквания и има нужната теоретична, експериментална и приложна стойност. На база широка проучвателната и експериментална работа в системата на ДЮШ е реализиран чрез експертиза, доказателства и анализ за съвременен модел за управление на футболна академия.

Предлагаме на Уважаемото научно жури да присъди ОНС „Доктор“ на Антонио Валериев Великов в професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука“.

06.02.2026г.

гр. София

Рецензент:

проф. Лъчезар Димитров

REVIEW

of a dissertation work entitled: “Management Model of a Football Academy”
by Antonio Velikov for the educational and scientific academic degree "Doctor of
Philosophy", higher education area 7. Healthcare and Sport, professional field 7.6
Sport, doctoral program “Theory and Methodology of Sport Science”
Scientific Supervisor: Associate Professor Arahangel Gigov, PhD.

The topic which the doctoral student Antonio Velikov has researched and developed is important and insufficiently studied in terms of targeted practical work with junior football players in contemporary football academies. The author has tried to create a model for management of a football academy at national level, aiming at improving the quality of the sports preparation process.

The dissertation work has a volume of 124 printed pages. It also includes 47 figures and 21 tables. An application (pp.125-129) presents a questionnaire, a football academy management model and a sample interview with experts – leaders at the Children and Youth Football Federation.

In terms of its structure, the dissertation work is organized according to the standard requirements and includes: an introduction, four chapters, a bibliography of literary sources and applications. In the preparation of chapter one “Theoretical formulation of the problem”, 62 literary sources were studied and analyzed (51 in the Cyrillic and 11 in the Latin alphabet) and 37 internet sites.

The author has correctly presented the theoretical and applied experience of Bulgarian and foreign authors using summaries and quotations. It is objectively pointed that the working process in the football academies is multi-aspectual, related not only to the educational, training and competition activities, but also to management, financing, transfers, contacts with state and municipal structures, medical and scientific provision, and etc. Significant attention is devoted in this part of the dissertation to a specific study of facts about leading football academies in Europe and in the Republic of Bulgaria.

There is information presented about Manchester United of Great Britain. The academy of that club has a modern material and technical base for different age groups, large funding, sponsorship contracts, education provision for young players, a qualified coaching staff, psychologists, analysts, medical specialists and scouts. The structure of the academy of Manchester United football club is presented on fig.1. Similar facts and expertise are also summarized about the academies of Chelsea, Liverpool and Arsenal football clubs.

About Spain, the structure and the major points in the practical work with the youths in Real Madrid football club academy are given. No wonder that the academy is named La Fabrica (“The Factory”). Impressive amounts from the sales of their own players are also pointed. A research about the academy of Barcelona FC reveals that this club has the highest number of their own youth club players promoted in the first team. The structure of Atletico Bilbao academy is also presented in details.

The academy of Bayern Munich FC is among the leading ones in Germany. Impressive sports grounds are provided there, as well as a fitness center, an education center, a dormitory, a medical and rehabilitation center and more. A highly qualified team of coaches and scouts works there with the main goal of creating professional football players. The academies of Borussia Dortmund and Cologne have the highest rating in Germany.

Characteristic about France is the operation of 14 state academies, one of which is in Clairefontaine, Paris. Young football players study and train at the academies during the week and they play in different clubs and championships.

Useful facts and good practices are also given about the aims and achievements of the academies of Juventus, Torino and Ajaks, Amsterdam; PAOK-Thessaloniki; Tsarvena Zvezda, Belgrade; Dinamo Zagreb; Galatasaray FC, Istanbul and Steaua FC, Bucharest.

This part of the dissertation work is quite valuable and informative about the specifics in the vision, the structure and the methodological and practical aspects of the leading European football clubs.

The football academies in Bulgaria of Ludogorets, the CSKA and Levski FC have established structures with specialists and technical staff in line with the good European examples. In our opinion, the following differences and problems exist for individual academies:

- ✓ Ludogorets has an excellent sports facilities financial abilities and coaching staff. Unfortunately, in the past years there have been no examples of their own junior players promoted to the professional team. Priority is given to foreign football players.
- ✓ Levski academy uses three training grounds together with the professional team, which is extremely insufficient. Nevertheless, a significant number of their young footballers play for other professional clubs. For the last few years, priority is given to foreign players.
- ✓ In recent years the CSKA has been building a new representative stadium, renovating its sports base in Pancharevo, and also building a new facility in Sofia. Promising young players are sent to other clubs, and priority is given to foreign players. There are a lot of examples of wrong decisions in transfers.

As it is known, for the present year the Bulgarian Football Union decided that in the EFBET League matches the teams must have at least 4 Bulgarian players on the field. Ludogorets, Levski, the CSKA, the CSKA 1948 and Beroe football clubs do not comply with this rule and they do not receive 400 thousand BG leva, which are distributed among the other teams. Decisions are expected with additional priority of Bulgarian football players on the field.

The dissertation work also analyses the requirements, tasks and competencies of the management staff. It is noted that in absence of results, the coaching management is changed, and the position managers, technical director, sports director, head of the scouting unit and director of the academy and the youth academy retain their positions, although some of them do not have the necessary educational qualifications.

In the chapter “Football Academy – Functions and Mechanisms of Work”, the doctoral student Antonio Velikov defines the main goals and requirements for the preparation and realization of players in professional football, for qualified coaching staff and other specialists, for the club’s own training facilities, a wide range of

additional equipment, financial support, methodological and practical vision in the process of sport preparation.

The author generally believes, that at the present stage in the football system of the Republic of Bulgaria, there is no actually working football school or academy. This personal opinion expressed by Antonio Velikov is at the basis of the formulated working hypothesis for implementing a unified management model of a football academy in order to ensure greater efficiency of functioning and better results.

The main goal is formulated clearly and precisely and is directly related to the hypothesis. Five main tasks are stated.

The subject of the research is the structure and the functionality of 8 youth football schools, 3 of which are in the first league and 3 in the second league.

A survey with 110 coaches is conducted and 7 scientific research methods are used. The dissertation thesis was developed in five stages from November 2022 to July 2025.

The survey conducted with 110 coaches gives an opportunity for analysis of the specifics and quality of work of the youth football schools. In general, the majority of the respondents hold A, B and C - UEFA licenses with 10 or more than 10 years of coaching experience. With reference to the sports facilities, 45% believe that they are insufficient! At the same time 80,9% indicate that they share the sports field with another colleague. Regarding the issue of using a unified methodology in the club, nearly 60% answer negatively. A great part of the coaches - 95 or 86,4% are convinced that they have to use a unified methodology. Generally, 91,8% of the coaches state that the children pay monthly fees. Only 21,8% of the coaches, point that there is an assistant coach in the training process, which has a direct positive effect on the practical work. The next question about the available football fields for the different football formats – 5,7,9 shows that 60,2 % have available terrains for all these formats, probably for football 11, as well. Besides, 55,5% of coaches have a day off during the week, while the other 44,5% of them do not have a day off. A great number of the respondents 74% perform other duties, outside coaching.

Control and assessment of the level of preparation is an important criterion for the functioning of a youth football school. Almost half of the respondents stated that twice

a year they conduct testing, and 26,2%, that is $\frac{1}{4}$, do not conduct any tests! Sports selection is performed mainly by the coaches - 79,3%. They define their workload at the club as excessive 15,4% and high 44,3%. Regarding the payment, in general 37,2% of the coaches are satisfied and 62,8% give a negative assessment of the amount of payment.

Doctoral student Antonio Velikov also conducted a number of interviews with managers of the above mentioned football clubs. They were introduced to the prepared theoretical model for managing a football academy. They answered 10 basic questions. In general, they give a positive assessment of the presented model of management, so that it has the potential to function. A major problem is noted with financial support, as well as the lack of psychologists, kinesitherapists, nutritionists, teachers, administrators, and etc. It is definitely pointed that the State must finance the youth football schools. Recommendations are made to control solidarity payments from UEFA to the clubs, to spend them on youth football schools. The Bulgarian Football Union should introduce a real categorization of the clubs and provide a corresponding amount of financial support for the youth schools and assistance from the municipal authorities and sponsors.

The differences between football schools and football academies are summarized on the basis of the opinions of the expert managers. The statements of the interviewees, about the preparation and organization of youths for professional football, about the existence of a satellite team, the monthly fees of schools and academies etc., are varied.

It should be noted that the conducted survey with coaches and the interviews with sports managers provide valuable information, analysis and summary for practical application, which is an important contribution to sports practice.

Doctoral student Antonio Velikov also used SWOT analysis and he offers 3 options for planning and implementing goals and tasks at work (optimistic, realistic and pessimistic). Taking into account basic factors, differences and advantages, that could objectively assist individual clubs in providing and developing a football academy. Accordingly, a model of football academy management is also presented /fig. 47/.

Additional instructions are also provided for the application of the model and of the associated risks in the process.

That part of the dissertation work, with the SWOT analysis and the three variants for organization and management of youth football schools, as well as the experimental model of a football academy and the expert instructions for the application of the model, is a major contribution for sports practice with its relevance and credibility.

The conclusions and recommendations are the result of studies, research, objective analysis, summaries and conclusions, and they can be very useful in the sports practice with young football players.

We have no joint publications with doctoral student Antonio Velikov. The Abstract objectively presents the dissertation work and meets all necessary requirements. Antonio Velikov has three published scientific articles on the dissertation topic.

Conclusion:

The presented dissertation work meets the general requirements and has the necessary theoretical, experimental and applied value. Based on extensive research and experimental work in the system of youth football schools, a modern model for management of a football academy has been created through expertise, evidence and analysis.

I propose to the esteemed Scientific Jury to award Antonio Valeriev Velikov the educational and scientific degree “Doctor of Philosophy” in professional field 7.6. Sport, doctoral program “Theory and Methodology of Sports Science”

06.02.2026г.

Sofia, Bulgaria

Reviewer:

Professor Lachezar Dimitrov